

LTK Beets

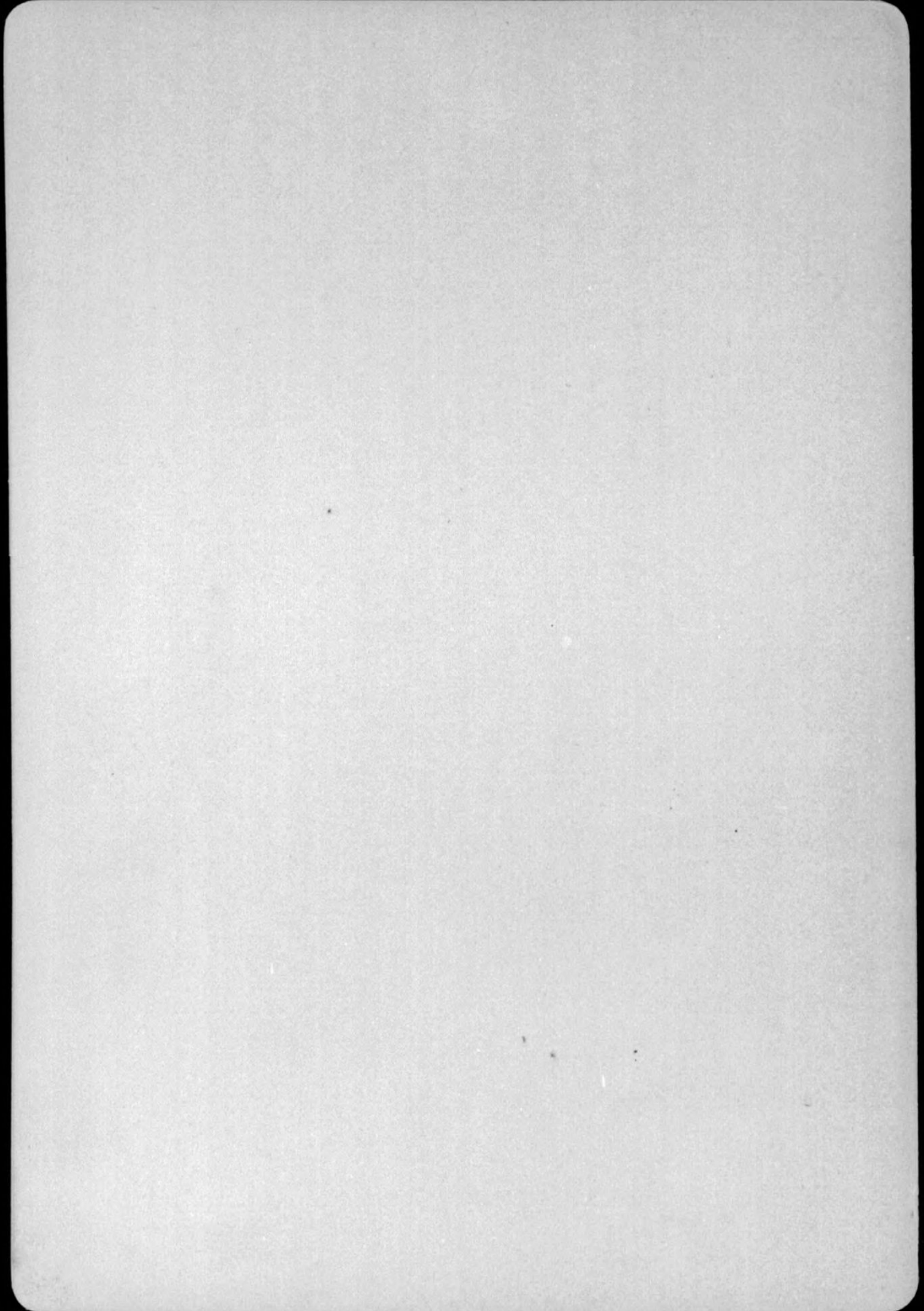
B 25

GERMANIA

vom National-Denkmal auf dem Niederwald
von Professor Johannes Schilling in Dresden.

Nach einer plastischen Nachbildung des Künstlers photographirt
von F. & O. Brockmann's Nachf. (R. Tamme), Dresden 1886.

Mennelstein
St. Odilienberg.
2 Aug. 1807

Mennelstein

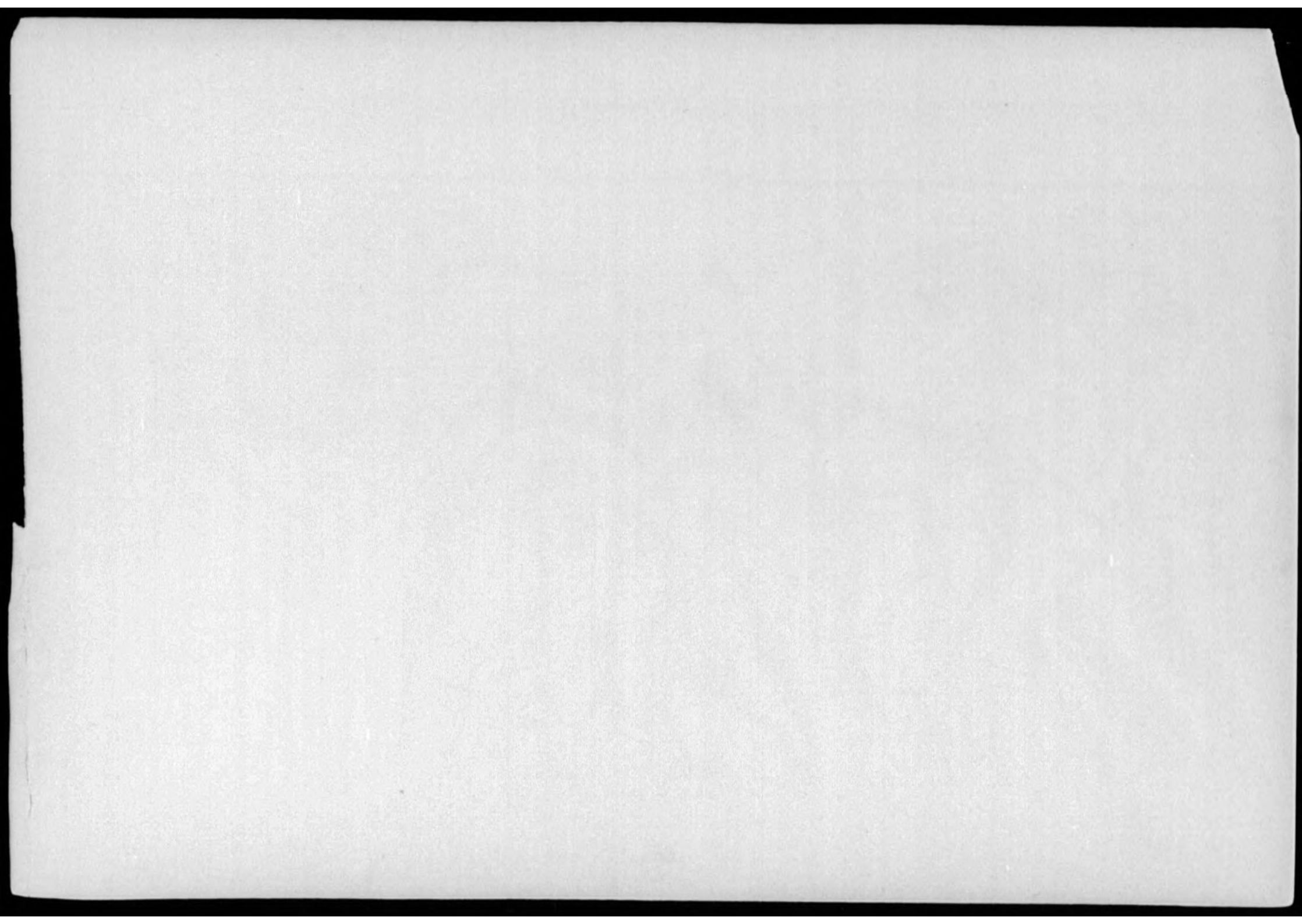

S.^h Willem Klooster
Kapel.

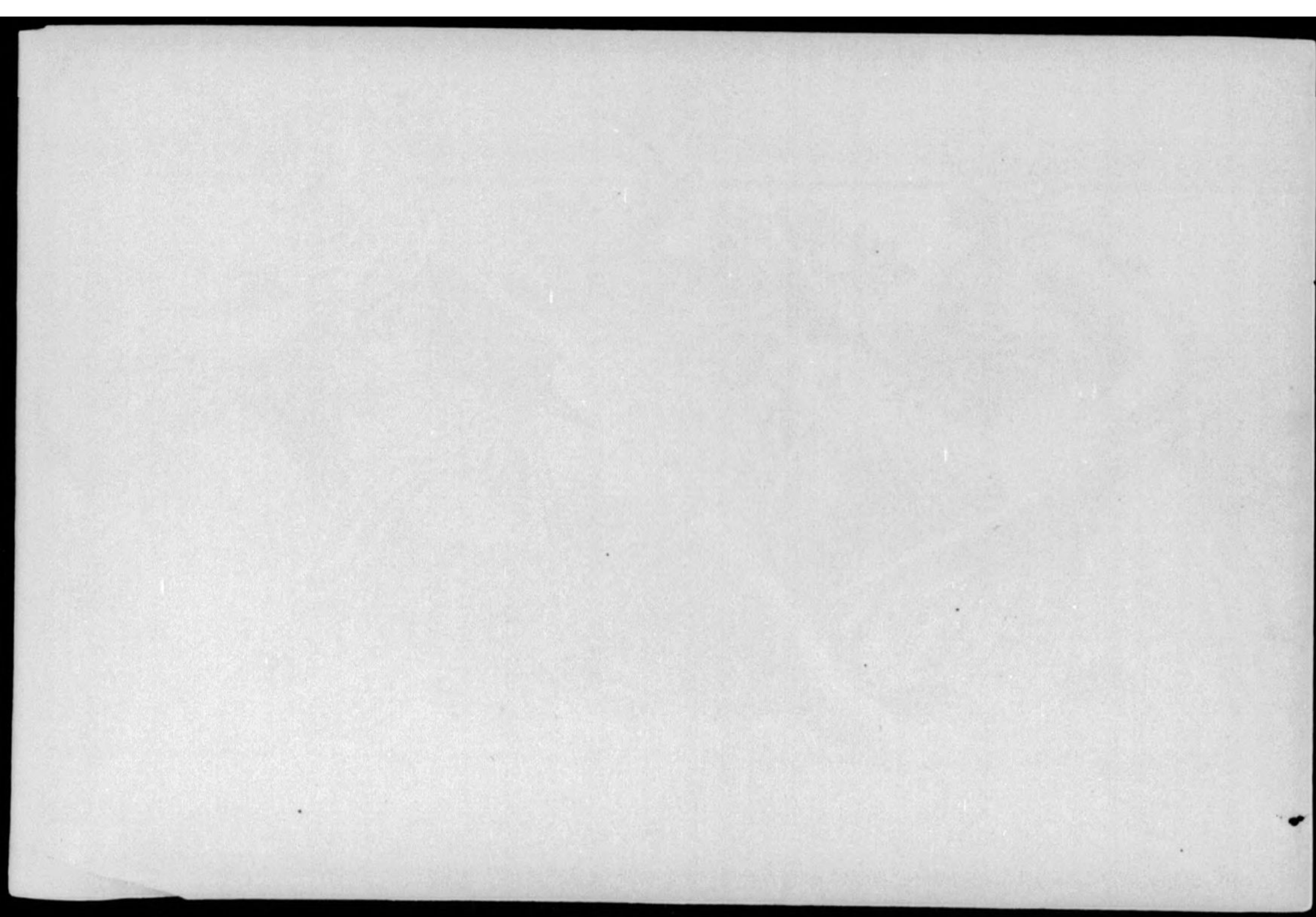
2 Aug. 1887.

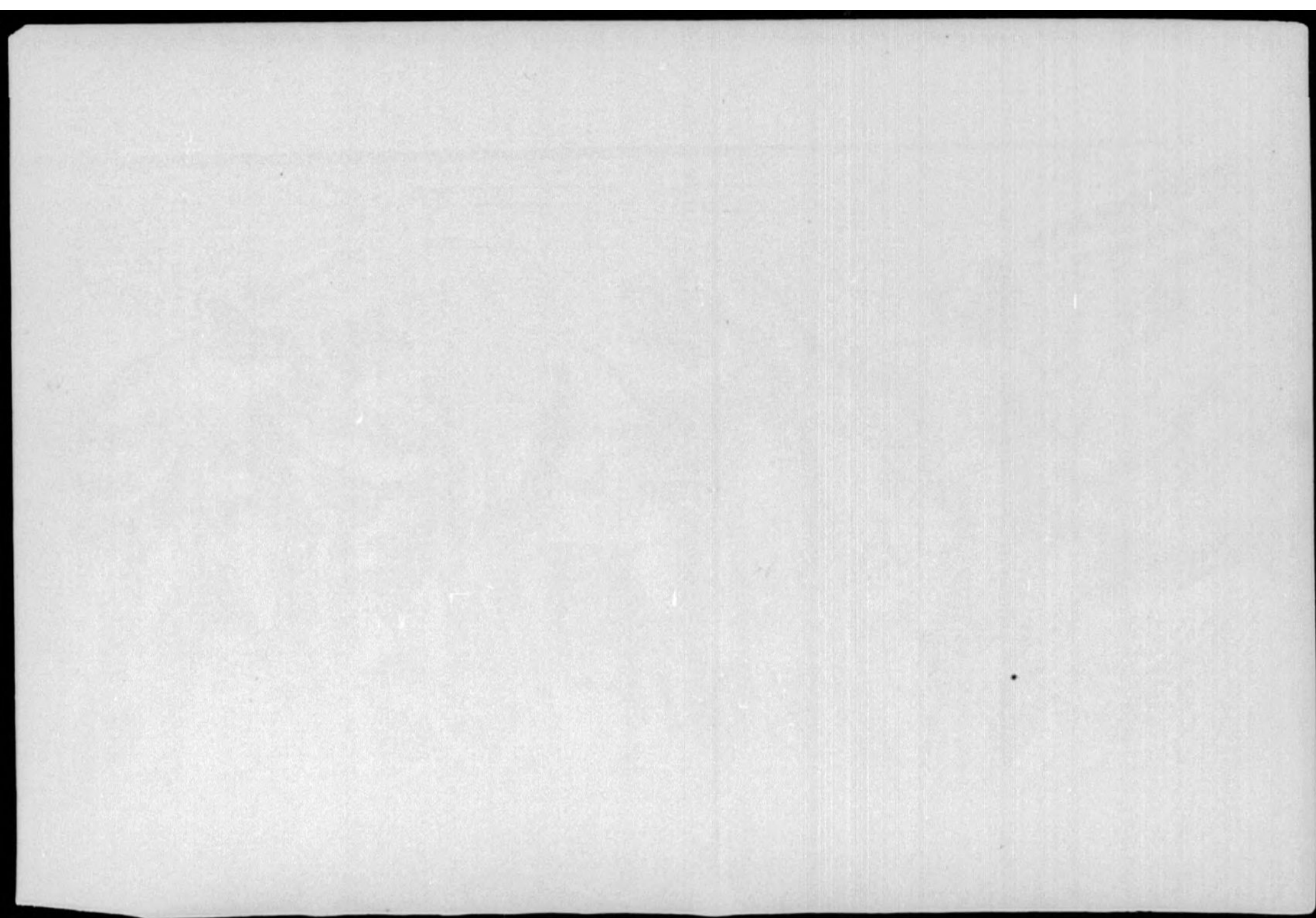
6

GEHÖRT VON HERRN DR. BEYERLEIN AN DER UNIVERSITÄT WÜRZBURG

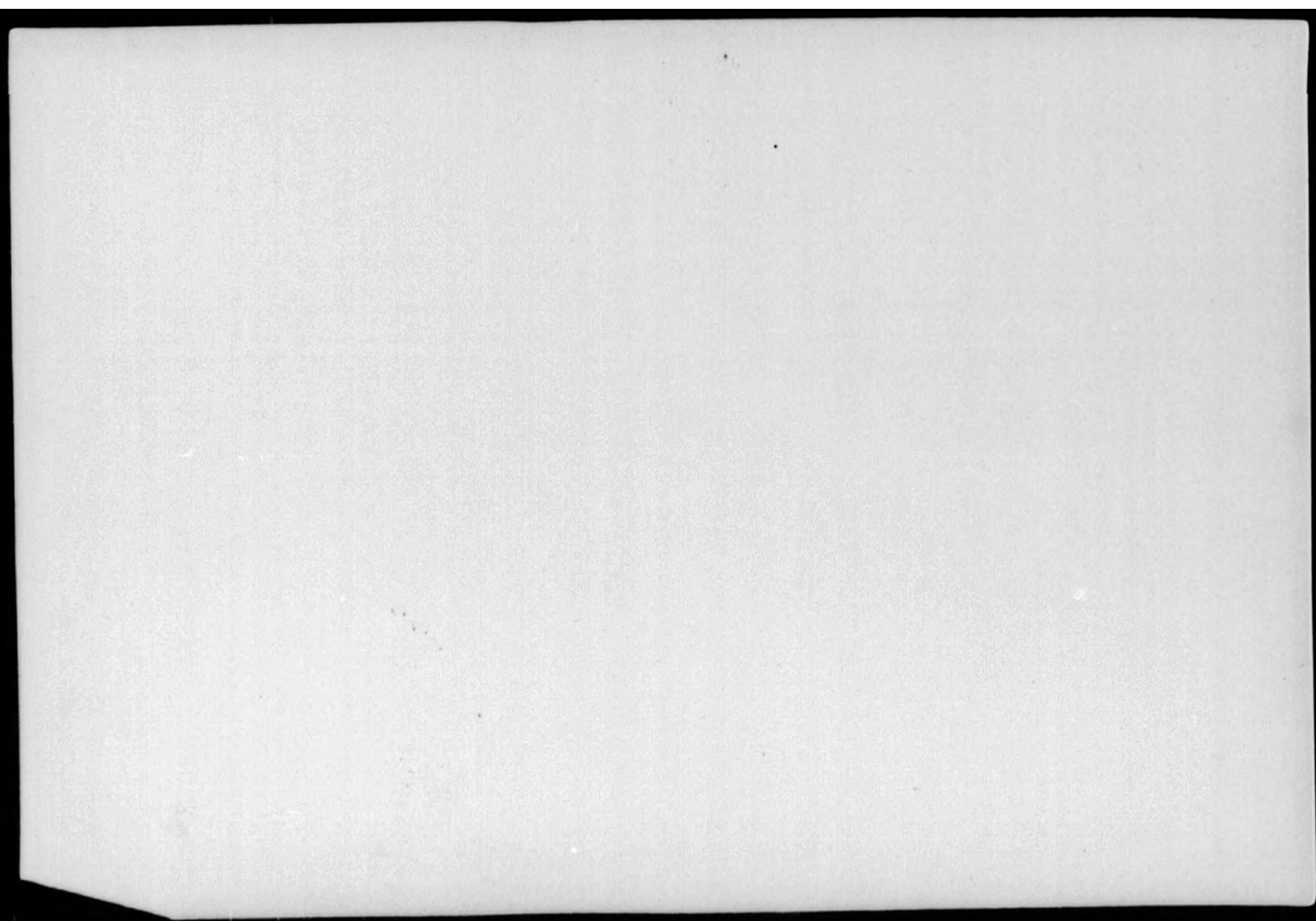
SCULPTED BY MISS DEUTEREN VALENTINE

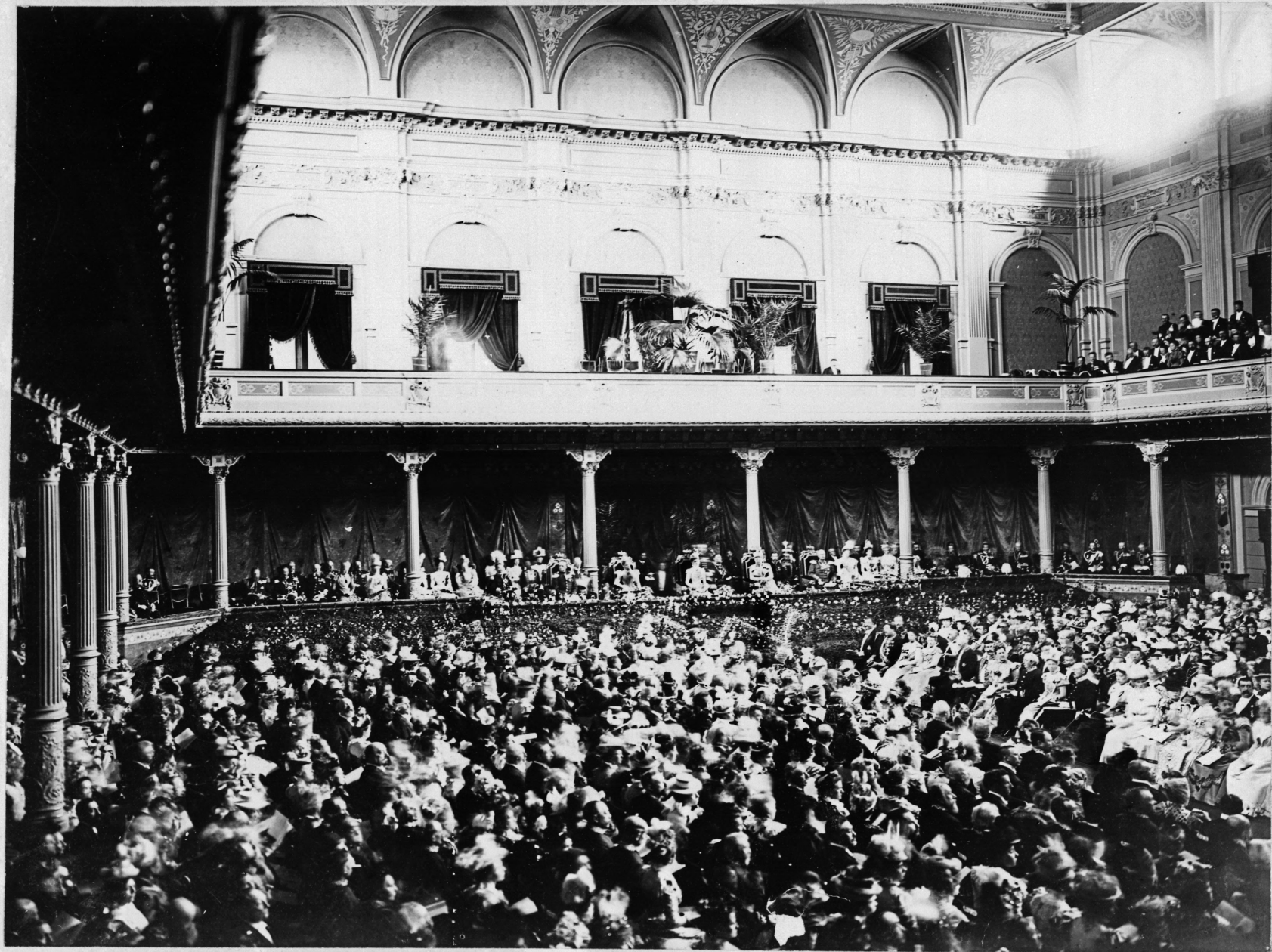
1715

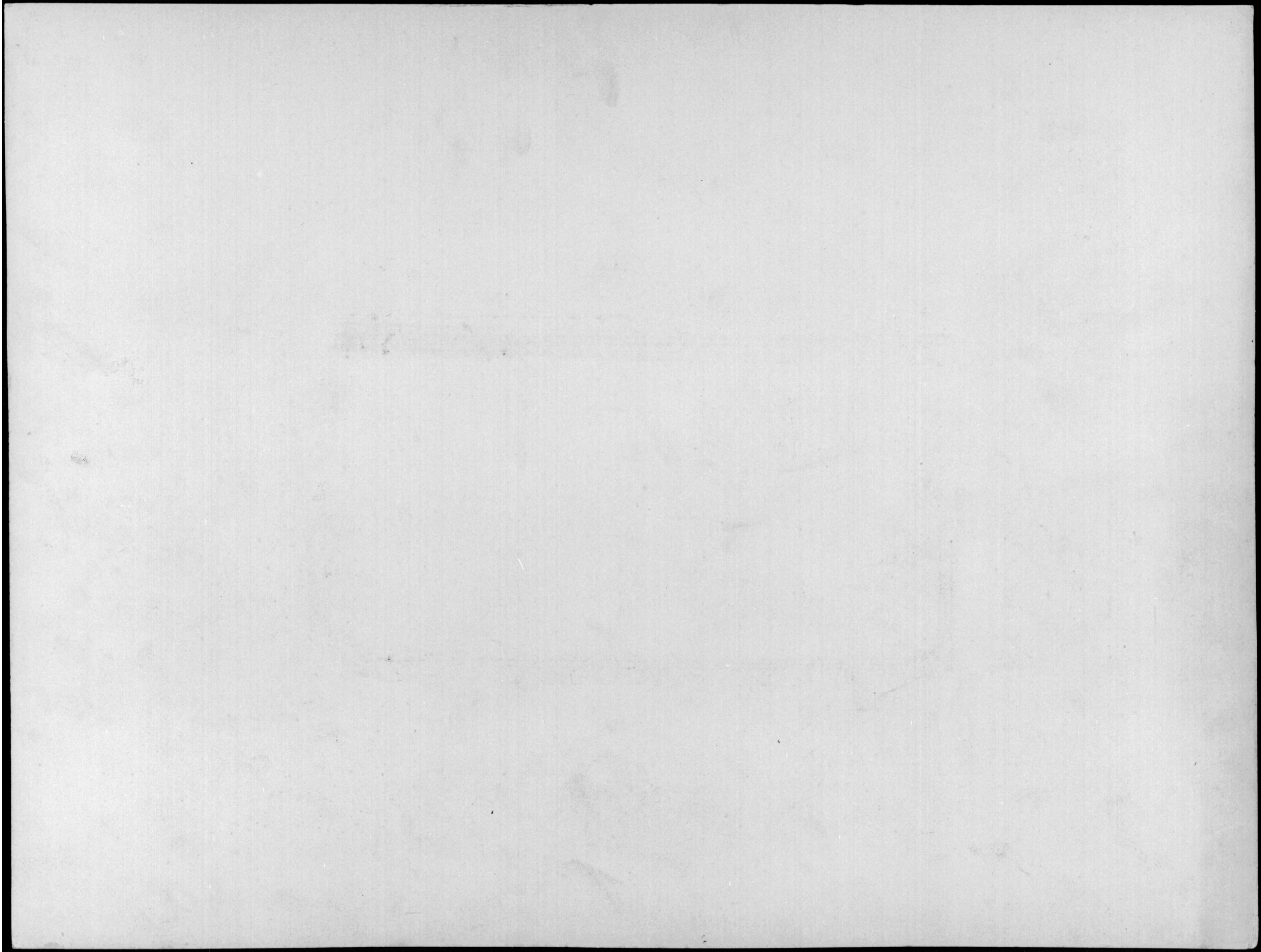

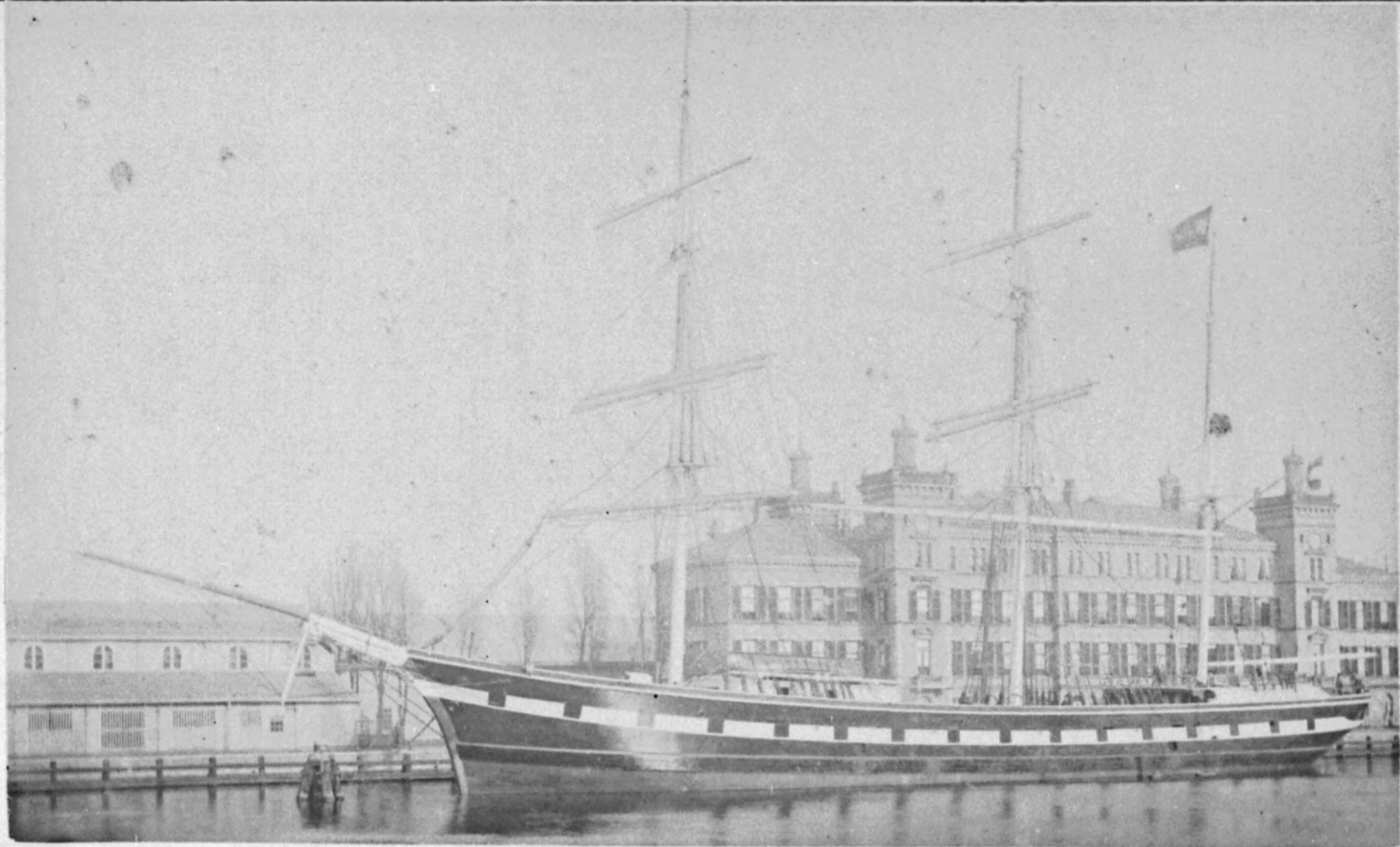

Giftpunt van Mada Santos van Loo (Amsterdam)
op den 24^{en} vrijdag 12 Sept 1888

Phot. P. Oosterhuis, Amsterdam.

Barthelohijns' Niwlaas. Reakt^{er}

in Stapel du. 1884.

Entgemaakt 19 Mei 1885.

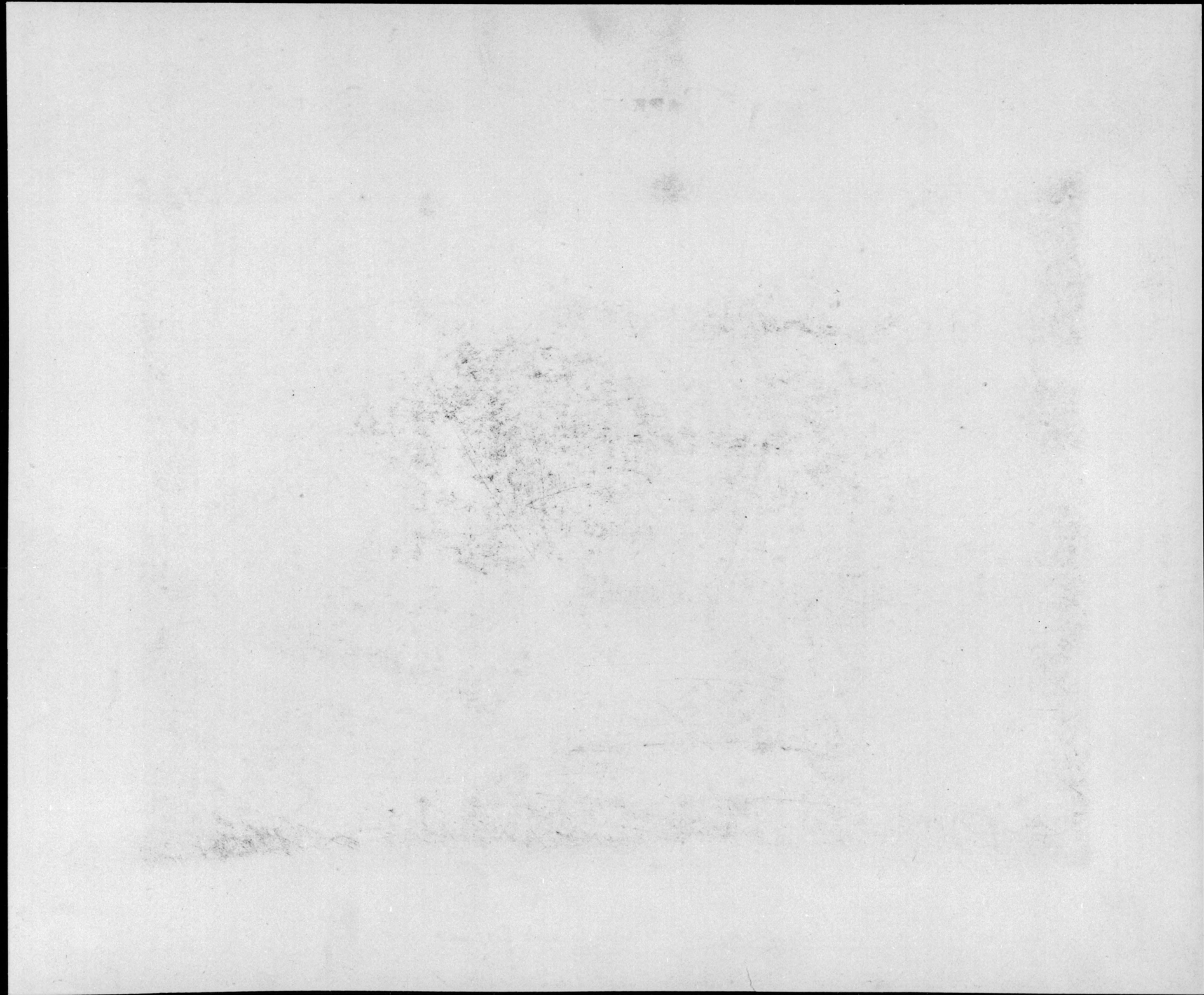
Op Lyn 2^e reis vergaan by Bali
1886

[de bronning, behouden].

NEDERLANDSCH BARKSCHIP „NICOLAAS BEETS.”

GEBOUWD DOOR DE FIRMA HUYGENS & VAN GELDER, AMSTERDAM.

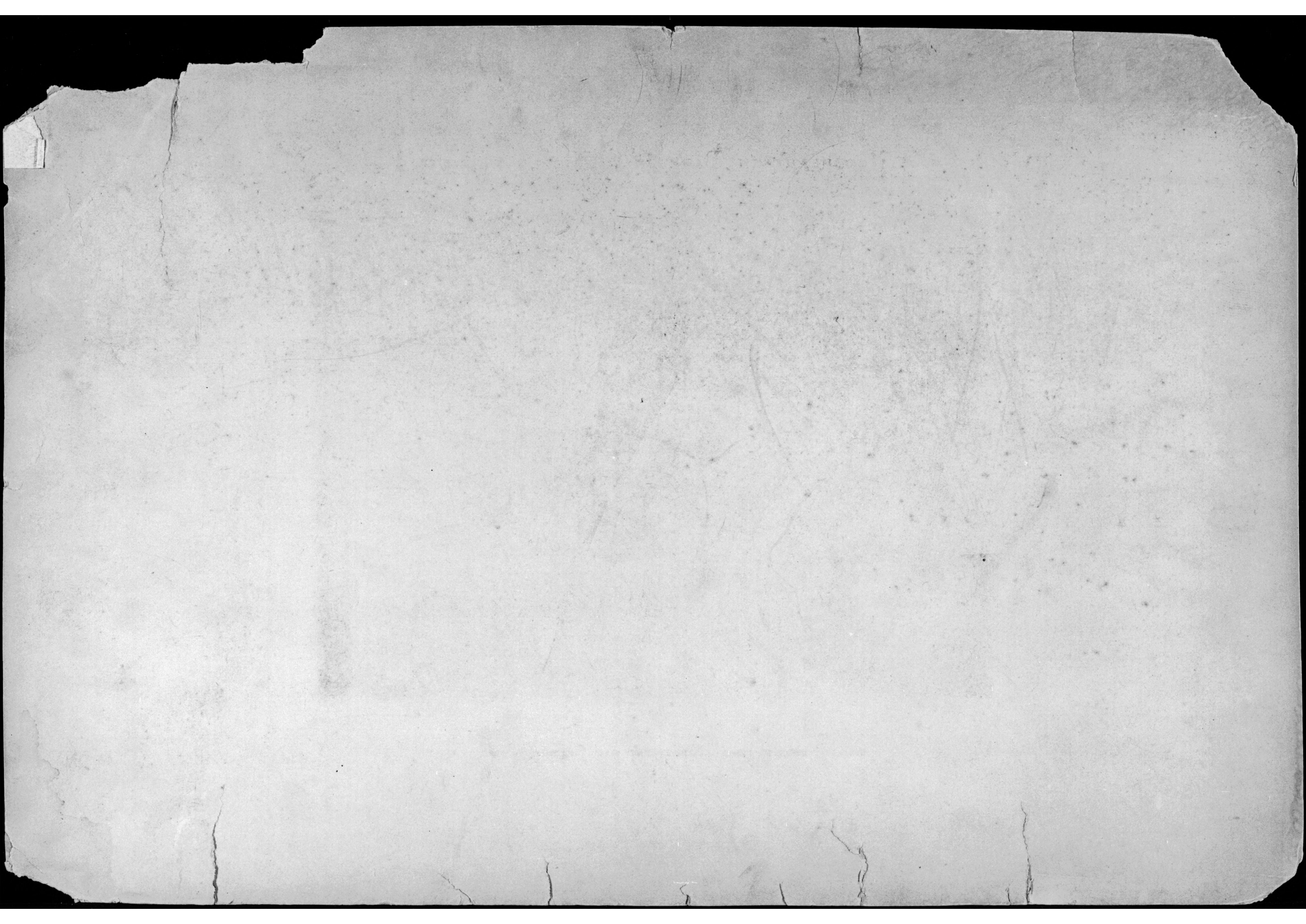

13 bis

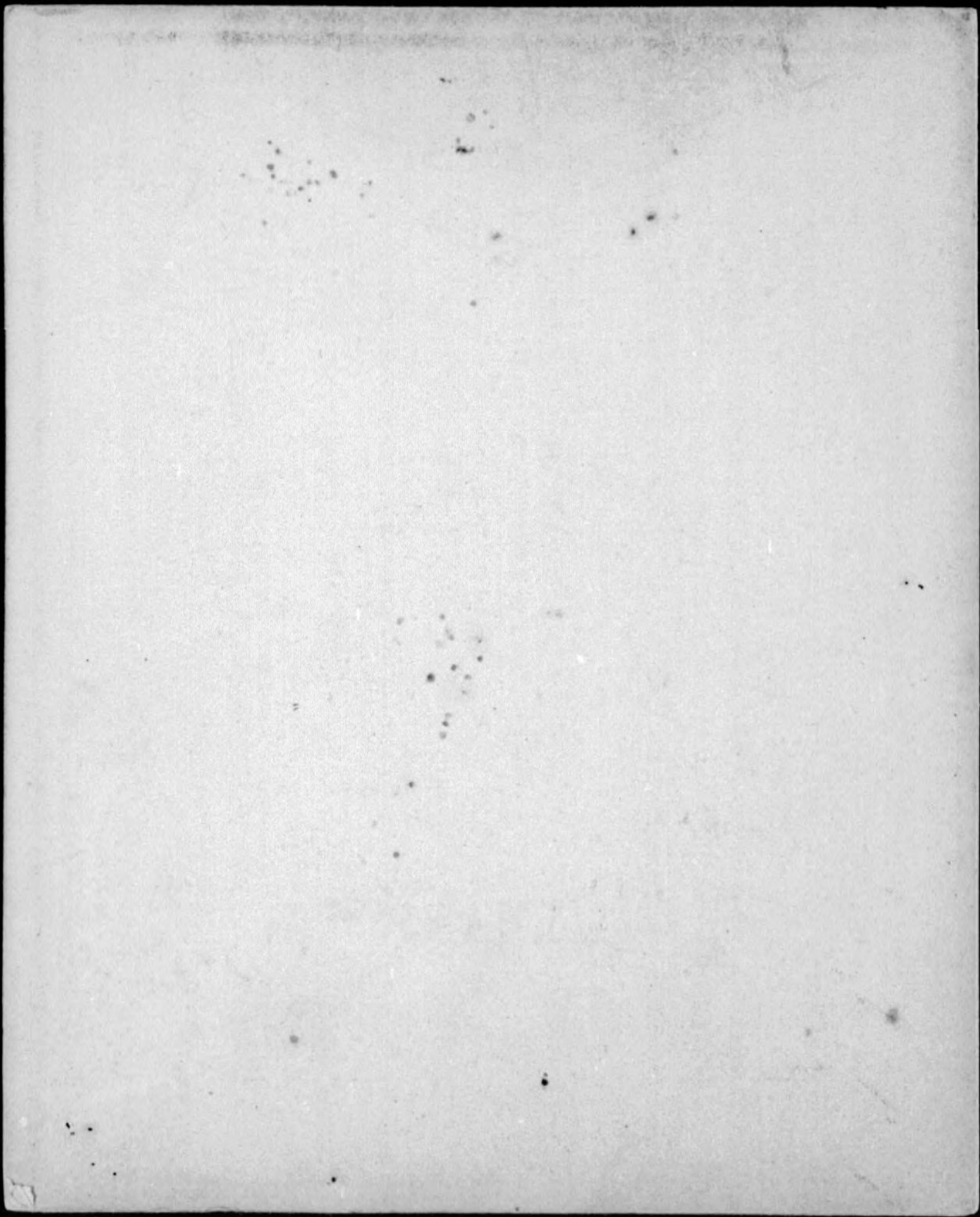
NEDERLANDSCH BARKSCHIP „NICOLAAS BEETS.”

GEBOUWD DOOR DE FIRMA HUYGENS & VAN GELDER, AMSTERDAM.

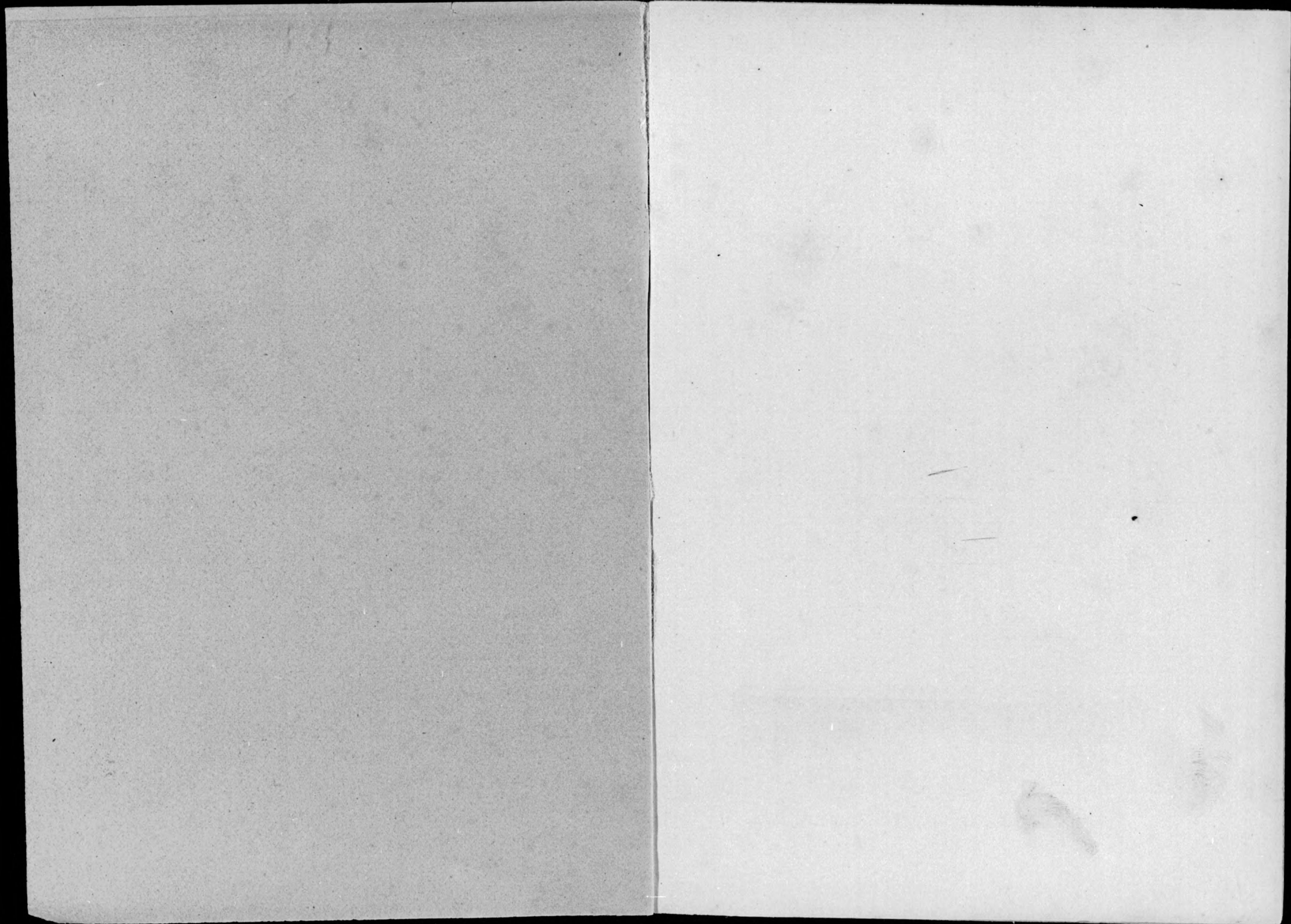

Overgedrukt uit „HET LEESKABINET” van October 1898.

ANTON BERGMANN'S GEDENKTEEKEN TE LIER.

DOOR

JOHAN GRAM.

(Met Plaat.)

Op den zonnestralenden Zondagmorgen van 11 September was geheel Lier in feestdos om de onthulling van Anton Bergmann's Gedenkteecken te vieren. Op het stationsplein, waar de zon hare felle stralen onverpoosd heenzond, alles en een ieder blakerende, wemelde het van aamechtige, breedgeschouderde Vlamingen met blinkende koper-instrumenten, van stoere vaandeldragers, die kleurige banieren of schitterende vanen torschten, van vroolijke groepen, die voor de koffiehuzen in de daar schraal toegemeten schaduw zich aan een glas koel bier laafden. Daar tusschen wenen opgeschoten jongens met borden, waarop nummers prijken, om den steeds uit de treinen toestroomenden vereenigingen en gezelschappen tot richtsnoer te dienen. Ginds dagen herauten te paard op, in kleurige middeleeuwsche dracht, omstuwde door pijpers, trommelslagers en musketiers, die in hunne wambuizen en flap-hoeden ons aan de schuttersstukken van Rembrandt en Van der Helst herinneren. En boven dit tooneel vol woelige drukte, zich steeds uitbreidende door telkens aankomende treinen, die hun inhoud bij de door elkaar kriolende menigte uitstorten — boven dit alles fladderen de Belgische vlaggen huis aan huis vroolijk

ANTON BERGMANN'S GEDENKTEEKEN TE LIER.

in de lucht en brengt het vaderlandsche dundoek aan al die feestvierenden een hartelijk welkom!

Iedereen is vervuld van Tony's erbetoon. De burgers van Lier hebben zich met een feestknoopje ter eere van Tony getooid, of dragen eene witte kaart op den hoed met „Hulde aan Tony Bergmann” er op gedrukt. Een echt volksfeest! Voor een paar centen kan men Tony's portret koopen; overal prijkt zijne beeltenis en in de uitstalling van een photograaf ligt zelfs reeds eene afbeelding van het gedenkteekeken tentoongesteld, waarvoor zich eene dichte menigte verdringt.

Overal drukte en beweging, maar eene prettige, aangename drukte, en naarmate het tijdstip nadert, dat de 210 vereenigingen, zegge 210, zich met hunne vlaggen, standaards, kartels en fanions, naar hun volgnummer, zullen rangschikken, wordt het steeds voller, drukker en rumoeriger. Van lieverlede vormt zich de reuzenstoet en trekt de optocht met vroolijk klinkende muziek de in de zon blakerende stad in. Er zijn zanggezelschappen, rederijkerskamers, fanfare-corpsen, tooneelvereenigingen, fietsers- en gymnastiekgezelschappen, visschersbonden, kortom van allerlei onder.

Zoo beweegt zich de stoet door de drukke straten, bewonderd en toegejuicht door eene dichte volksmenigte op straat en door dames en heeren in zondagstoilet voor de open ramen hunner woning gezeten. Als een kleurig lint slingert zich deze vroolijke optocht door al de straten van Lier, totdat men eindelijk de Groote Markt nadert, waar op het statige Stadhuis met zijn belfort van 1370 burgemeester en schepenen de voorzitters dier vereenigingen welkom heeten, en men zich gezamenlijk naar het nog jeugdige Park nabij het spoorwegstation begeeft, waar het gedenkteekeken voor Anton Bergmann zal onthuld worden.

* * *

Met gemengde gewaarwordingen hebben Tony's vrienden vermoedelijk dezen gedenkwaardigen, plechtigen dag tegemoet gezien. Bovenal met een gevoel van voldoening en dankbaarheid, dat ten slotte hun lang gekoesterde wensch vervuld is geworden: een gedenkteekeken op te richten voor den begaafden en veelbeminden

geschiedschrijver en novellist. Doch ook met een gevoel van weemoed en stil zieleleed, dat zij den kunstenaar, dien zij allen in zoo hooge waarde hielden, den burger, die voor zijn vaderland nog zooveel had kunnen doen, niet langer mochten behouden.

In alles wat Anton Bergmann op geschiedkundig of letterkundig gebied geschonken heeft, waardeeren de fijnproevers de kunstvaardige en wetenschappelijke hand. Toen zijn Ernest Staas, Advokaat, in 1873 verscheen, dachten velen aan eene Vlaarische Camera Obscura, en Nicolaas Beets zelf gaf het boek bij zijne verschijning een getuigschrift mede, dat het voor allen als een meesterstuk stempelde. „Indien Ernest Staas,” zoo schreef Beets in 1874, „in België en Holland geen grooten opgang maakt, beklaag ik den smaak mijner tijdgenooten. Het is waarheid in leven, geest en gevoel, fijnheid van teekening met losheid van trek, juistheid van opvatting, en schilderachtigheid van uitdrukking. En in plan én aanleg zoowel als uitvoering, die matiging, die sobriëteit, die, gelijk zij van het zelf bezit in den schrijver getuigt, ook de kracht van zijn werk is.”

Ongelukkigerwijze kwam deze oprechte hulde te laat: Anton Bergmann lag reeds op zijn sterfbed, toen deze waardeering van zulk een bevoegden kunstrechtter als Beets, te Lier aankwam. Reikhalzend had men uitgezien naar het bericht van goede ontvangst, doch Tony ging heen, zonder de welkome mare van Ernest Staas' blijde intrede te vernemen! Hadde hij mogen lezen, hoe waardeerend en gunstig Professor Van Vloten, I. A. Sillem, Dr. Jan ten Brink en anderen destijds over Ernest Staas schreven!

Het boek werd alom gelezen en geprezen, en niet lang duurde het, of er vormde zich in Zuid- en Noord-Nederland eene Commissie om een Gedenkteekeken op te richten voor den man, die, behalve zijn voortreffelijken Ernest Staas, zijne geboorteplaats verblijd en vereerd had met eene „Geschiedenis der stad Lier”, eene doorwrochte studie, welke in hare soort een toonbeeld van nauwkeurig onderzoek en kunstrijke samenstelling mag genoemd worden.

Doch de politiek mengde zich er in: Tony behoorde tot de vrijzinnige partij; hij had in zijne Geschiedenis der stad

Lier blijkbaar den tachtigjarigen oorlog ruimer en breeder beschouwd, dan den kerkelijken welgevallig was en — het clericaal gemeentebestuur van Lier weigerde de vergunning om een Gedenkteeke voor Tony op een der stadspelen op te richten.

Eene kwart-eeuw is moeten verloopen, alvorens de gevraagde toestemming gegeven is. Doch men heeft hierdoor niet alleen gewonnen dat de voor het gedenkteeke bjeengebrachte som meer dan verdubbeld is, maar ook dat alsnu is kunnen blijken, hoe Tony's nagedachtenis den tijd heeft weten te trotseeren. Hoe vele zijner tijdgenooten en makkers zijn sedert al niet bezweken, zoodat de warme innige hulde, die verleden Zondag aan zijne nagedachtenis gebracht werd, is opgeweld uit de harten van een volgend geslacht, dat in den schepper van den populairen Ernest Staas een onvergetelijken schrijver vereert.

Ook de nu gekozen plek, een schaduwrijk plein, dat de intrrede van een park schijnt, is zeker schilderachtiger en wenschelijker, dan de plaats, welke men eene kwarteeuw geleden voor Tony's Gedenkteeke verlangd heeft.

En toen al die sierlijk beschilderde banieren en fonkelende cartels zich rondom het gedenkteeke schaarden, en Max Rooses voor eene talrijke schaar van familieleden en vereerders, voor die honderden en honderden, die hier waren samengestroomd, zijne diepgevoelde, karakteristieke feestrede uitsprak, doorleefde de stad Lier eene harer belangwekkendste oogenblikken.

Het gedenkteeke van den sympathieken schrijver, dat nu ont-huld werd en zoo schilderachtig tegen het fijn gebladerte uitkomt, is ontworpen en uitgevoerd door den gunstig bekenden Antwerpsech beeldhouwer Frans Joris. Al heeft de talentvolle kunstenaar de gelijkenis niet volkomen kunnen treffen, in de samenstelling van het geheel is hij zeer gelukkig geweest. Het borstbeeld rust op een hoog voetstuk van Noorsch graniet, aan welks benedeneind twee kinderfiguurtjes staan, van welke het eene, Ernest Staas, naar Tony opziet, terwijl het meisje den jongen vasthoudt. Een bekoorlijk groepje, dat even schoon gedacht als voortreffelijk geboetseerd is.

Daar staan zij, de held en heldin uit het beroemde boek, met hun auteur daar boven hen, één treffend geheel vormende. En

onwillekeurig komt, bij het aanschouwen van deze groep, die fijngevoelige bladzijde uit Ernest Staas ons voor den geest, waar Ernest de verschijning van Bertha beschrijft: „Mijn hart is maar een boontje groot en krimpt tot een erwtje, wanneer het meisje tusschen de uitgemergelde stijlen, op den vervallen dorpel van het poortje verschijnt, schitterend van jeugdige schoonheid en kuischen blos: een lentebloempje op eenen bouwvalligen muur, eene Madona van Raphaël in eene vermolmdde lijst!

„Bertha is de beleefdheid zelve. Zij neemt tante bij de hand, brengt haar met duizenden zorgen over het pleintje, leidt haar door den donkeren overgang, haalt hare breikous uit den beugel, vraagt naar hare gezondheid, verneemt naar onze Mie, schijnt veel belang te stellen in den tuinman, zeer ingenomen te zijn met Man, met de kippen, met de eenden, met al wat op het Pauwenhuis woont, leeft, ademt, behalve met den armen Ernest.

„Zijne beleefde groeten blijven ongemerkt, zijne diepe buigingen, nochtans bij juffrouw Mounier geleerd, onbeantwoord.

„Het is alsof Bertha niet eens bewust is, dat tante Mina eenen neef bezit, en er op aarde een wezen bestaat, dat haar lief heeft, aanbidt, en voor haar duizend levens zoude geven, — doch hij weet wel beter.

„Ten laatste komt het uit, dat wij hand aan hand bij den disch zitten, dat ik hare bobijntjes opraap, die alle oogenblikken vallen, haar werkdoosje mag openen, waarvan het slot gedurig verdraaid geraakt, en hare streen mag ophouden, die altijd verwacht: on-schatbare gunsten door het zoetste glimlachje en het zachtste „k dank u" beloond.”

* * *

Met zijn welluidend stemorgaan, rustig en zeker, en in dien kernachtigen, pittigen vorm, dien wij allen in Max Rooses' geschriften waardeeren, beeldde hij zijn toehoorders, — onder welke zich in de eerste plaats mevrouw Bergmann—van Acker, voorts Tony's eenig kind, de jeugdige douairière Poupez de Kittenis met hare drie zonen en een uitgezochte kring van familieleden en vrienden bevonden, — Tony in zijne korte levensbaan af.

Vol vereering en liefde schetste hij den Vlaamschen humorist in diens leven en streven.

„Tony,” zoo karakteriseerde Max Rooses hem, „Tony was een uitgelezen natuur. Men heeft maar dit wijde voorhoofd, die fijne wezenstrekken, dien doordringenden blik aan te zien om er den stempel in te ontdekken van den rijkbedeelde. Hij had daarbij het groote geluk, opgevoed te zijn in den huiselijken kring van den eerbiedwaardigen man, die had neergezeten aan dezelfde studietafel als Jan-Frans Willems en met dezen vader der Vlaamschgezinden al te gader eerbied en liefde voor de moedertaal als een burgerplicht had leeren aanzien. Als student had hij het voorrecht professor Heremans, den warmen vriend, den grondigen kenner onzer taal, voor leeraar te hebben en stichtend lid te worden van 't Z a l w e l g a a n, waar hij vriendschap aanknoopte met Julius Vuylsteke en de andere rijkbegaafde leden van dit keurkorps der Vlaamschgezinde studenten . . . .

„Zijn groot genot, zijne liefhebberij en zijne kunst was, zich te stellen tegenover de wereld, die zich rondom hem bewoog, zich te verlustigen in het schouwspel, dat sommige harer hoekjes hem boden en die tooneeltjes af te beelden in vluchtige krabbelingen of korte schetsen. Een fijne opmerker was hij; gemakkelijk ontdekte hij de eigenaardigheden van zijne personages, en hoe zij er van binnen en van buiten uitzagen, hoe zij dachten en spraken; hij zag helder wat het wereldje waarin die menschen leefden, kenmerkend bezat en hij teekende dit alles juist en vlug; hij verkneukelde er zich in, op al de hoekjes en kantjes de lichtsprankels van zijn luimigen geest te laten vallen. Zijn blik was scherp, zijne toetsen vinnig, zijne opmerkingen vaak ondeugend; hij meesmuilde graag en zag liever de menschen van den glimlachwekkenden dan van den ernstigen kant; maar zijne koele beoordeeling gaat nooit tot nuchtere opvatting over, zijn glimlach ontvaardt in geen gegrijs; hij laat zich niet overbluffen door woord en schijn, maar hij is niet ongeloovig aan het goede, niet onverschillig voor het booze . . . .

„Tony is in onze herboren letterkunde en in ons Vlaamsche land de uitstekendste vertegenwoordiger geweest van wat men noemt de humor in de letterkunde, die gaarne het blijspel in het

leven waarneemt, maar het drama niet loochent of wegcijfert, en die vooral een hekel heeft aan dofheid in de kunst en geesteloosheid in de spraak. Hij heeft de wereld laten herspiegelen in zijne ziel en zijnen geest, een ziel vol oprechtheid, een luchtigen, sprankelenden geest, die alles doet leven wat hij raakt, alles herleven wat hem getroffen heeft . . . .

„Hij was de laatste die nog dorst en misschien de laatste die nog kon lachen in den tempel der kunst, waar weldra de opgewekte levenslustige toon als te rumoerig en oneerbiedig zou uit verbannen worden.”

Na eene uitvoerige waardeering van Bergmann's Geschiedenis van Lier, eindigde Max Rooses zijne keurig gedachte en fijn uitgesponnen rede met de slotrede van Ernest Staas.

„Eindig niet zonder te zeggen dat Bertha niet vergeten had,” zoo sloot Tony zijn Ernest Staas. Niet alleen Bertha heeft hem niet vergeten, de tegenwoordigheid van u allen op deze plaats getuigt dat duizenden zijn aandenken in eere houden; dit brons zal ten eeuwigden dage herinneren wat stad en land hem verschuldigd zijn en hoe zij eensgezind in bewondering en dankbaarheid die schuld herkenden en kweten.”

Na deze algemeen toegejuichte rede hieven 250 mannen en vrouwen den Feestzang, Hulde aan Tony Bergmann aan, welke door Emmanuel Hiel gedicht en door Peter Benoit op muziek gebracht, krachtig en aangenaam klonk. Het gedenkteeken, werd door de stedelijke overheid aanvaard; men legde lauwerkransen en palmtakken aan den voet van het gedenkteeken. Ten slotte droeg een koor van Antwerpsche zangeressen, in het licht gekleed en met roode en witte linten getooid, Benoit's Mijne moederspraak voor.

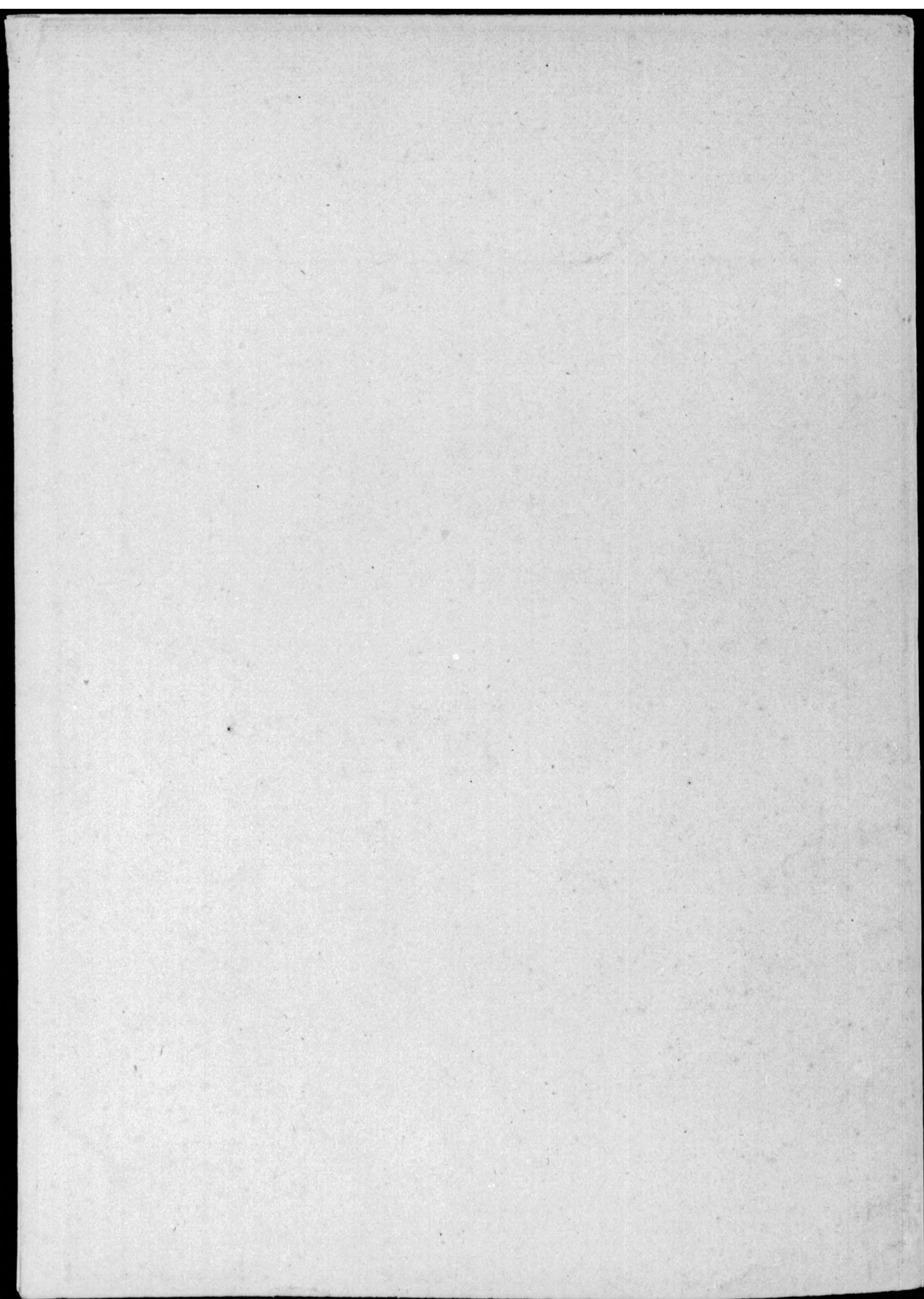
Hiermede was de eigenlijke inhuldiging afgelopen. Doch er was een wedstrijd uitgeschreven voor Vlaggen, Standaards, Kartels en Fanions, met zeer aanzienlijke prijzen in geld, zoodat de Jury zich nu had bezig te houden met de beoordeeling en de toekenning der onderscheidingen. Geheel Lier juichte en bleef feest vieren. De stad was in eene stemming, alsof eene Noord-Nederlandsche gemeente hare jeugdige Koningin ten harent verwachtte, en menig koudbloedig Hollander zou het ternauwernood als waarheid

hebben aangenomen, dat al die feestelijkheden en al die drukte, al die festoenen en wapperende vlaggen eenvoudig de nagedachtenis van een geschiedschrijver en novelist golden.

Zij, die het voorrecht hadden, tot den nauweren kring van bloedverwanten of vrienden der familie Bergmann te behooren, trokken naar het bekoorlijk gelegen landgoed Nazareth, een voormalig nonnenklooster dat in een heerlijk buiten met goot park herschapeu is, en brachten daar onvergetelijke uren door. Een honderdtal gasten vermeide er zich op dien heerlijken Septembernamiddag onder het lommerrijk hout van het hoog geboomte, en verlustigde zich in de mooie vergezichten en smaakvolle waterpartijen. Voor deze gelegenheid was op een open plek een houten tent opgericht, met het woonhuis door eene overdekte galerij verbonden. In deze geïmproviseerde eetzaal, kwistig en smaakvol versierd, met een rijkdom van de schoonste bloemen prijkende, wier sprekende kleuren tusschen tallooze kaarsen en electrische lichten uitkwamen, namen de gasten aan drie tafels plaats. Aan de achterzijde der zaal prijkte Tony's borstbeeld tusschen een schat van bloemen en lichten, weerkaatst door hooge spiegels. Het orkest der alombekende papierfabriek van den heer De Naeyer te Willebroeck wisselde nu en dan de levendige gesprekken aan den uitgezochten disch of wel de dronken af, welke voor het meerendeel de beminnelijke gastvrouw betroffen, de „Bertha" uit Ernest Staas.

Zoo voor haar als voor de eenige dochter was deze elfde September een dag van diepe emotie en innigen weemoed, maar toch ook een dag van groote voldoening en dankbaarheid, door de groote en eenstemmige hulde, welke Tony gebracht werd.

In dit liefelijk Nazareth, waar Tony met echtgenoot en kind zoo gaarne verwiilde, onder de lommerrijke dreven van dit tot peinzend stemmend bosch, is voorzeker Ernest Staas ontstaan, dat bij zijne geboorte onmiddellijk door de wijzen uit het Noorden en Zuiden met goud en mirre begiftigd werd. In dit liefelijk Nazareth, waar tusschen de popels door, het oog de vruchtbare Vlaamsche weiden ontwaart, door 't riviertje onspoeld, herdachten magen en vrienden den beminnelijken humorist, den hoog begaafden rechtsgeleerde en den trouwen vriend.

✓ verloren heb ik:
" Aan Tony's Waarde Vriend.
Niolaas Beets "

Vanwege Elida Bergmann - van Dale

Ingehuldigd op 11 7der 1898 "

